

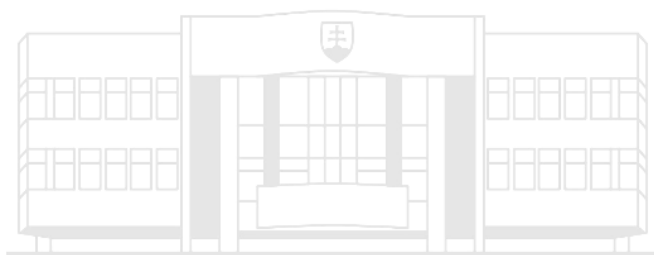
**Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
Odbor Parlamentný inštitút**

**Edícia: Porovnávacie analýzy
8/2024**

Domáca opatrovateľská služba vo vybraných štátoch EÚ

Veronika Lipková

**Bratislava
apríl 2024**

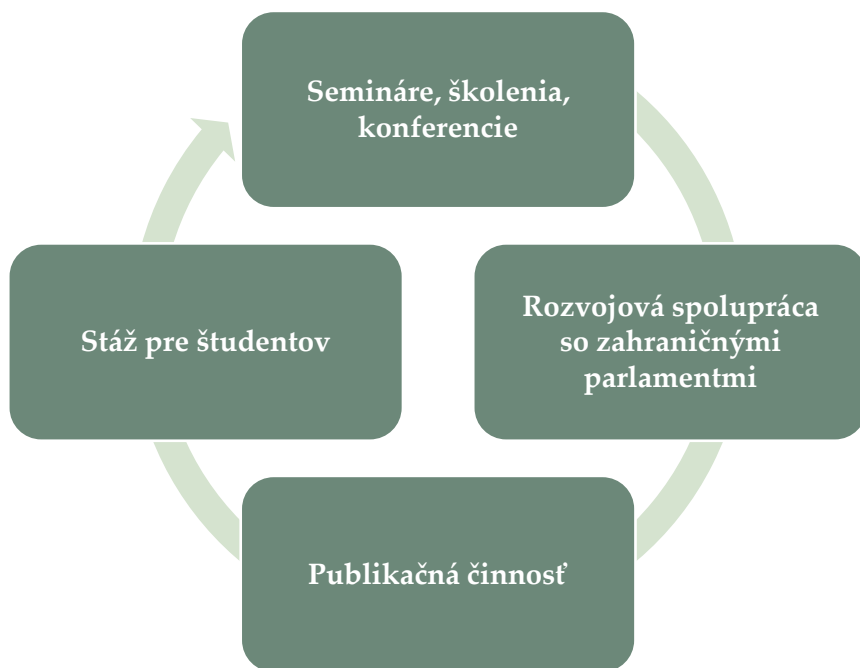

Postavenie odboru Parlamentný inštitút definuje § 144 zákona NR SR č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky, podľa ktorého Parlamentný inštitút plní informačné, vzdelávacie a dokumentačné úlohy súvisiace s činnosťou NR SR a jej poslancov. Súčasťou odboru je aj oddelenie Parlamentná knižnica a oddelenie Parlamentný archív.

V rámci informačnej činnosti odbor Parlamentný inštitút vydáva spravidla tieto informačno-analytické materiály:

V oblasti vzdelávania Parlamentný inštitút zastrešuje úvodné inštruktážne semináre najmä pre novozvolených poslancov, účasť Kancelárie NR SR na parlamentnej rozvojovej spolupráci určenej pre zahraničné parlamenty, stážový program pre študentov vysokých škôl, ako aj ďalšiu vzdelávaciu, prednáškovú a publikačnú činnosť.

Domáca opatrovateľská služba vo vybraných štátoch EÚ

Anotácia

Štúdia mapuje legislatívnu úpravu domácej opatrovateľskej služby vo vybraných štátoch EÚ. Zároveň porovnáva dostupné služby domácej starostlivosti v jednotlivých štátoch, podmienky ich poskytnutia a zvolenú formu spoluúčasti zo strany prijímateľa pomoci na základe platných právnych noriem.

Kľúčové slová

dlhodobá starostlivosť, domáca starostlivosť, opatrovateľská služba, pomoc v domácnosti, opatrovateľ, legislatívna úprava, príspevok, stravovanie

Home care service in selected EU states

Annotation

The analysis compares the existing legal regulations of home care service in selected EU countries. At the same time, it provides an overview of available home care services, the eligibility criteria and the co-financing arrangements in each country based on the applicable legal norms.

Keywords

long-term care, home care service, home assistance, caregiver, allowance, legal regulation, meals provision

Vypracovala: Ing. Veronika Lipková, odbor Parlamentný inštitút

Schválila: PhDr. Natália Petranská Rolková, PhD., riaditeľka PI

Materiál slúži najmä pre poslancov Národnej rady Slovenskej republiky a zamestnancov Kancelárie NR SR a nemôže v plnej miere nahrádzať právne alebo iné odborné poradenstvo v danej oblasti. Zverejňovanie materiálu je možné iba so súhlasom odboru Parlamentný inštitút a autorov. Údaje, použité v materiáli, sú aktuálne k dátumu jeho zverejnenia. Materiál neprešiel jazykovou úpravou.

Obsah

Úvod	5
1. Základné legislatívne aspekty domácej opatrovateľskej služby	6
1.1 Kompetenčný aspekt domácej opatrovateľskej služby	7
1.2 Finančný aspekt domácej opatrovateľskej služby zo strany prijímateľa	8
2. Domáca opatrovateľská služba v jednotlivých štátoch	9
2.1 Slovensko	9
2.2 Česko	11
2.3 Maďarsko	13
2.4 Poľsko	16
2.5 Rakúsko	19
2.6 Nemecko	21
2.7 Chorvátsko	24
2.8 Estónsko	26
Záver	28
Zdroje	29

Úvod

V súvislosti so zvyšujúcim sa priemerným vekom dožitia a znižujúcou sa mierou pôrodnosti v európskom priestore sa kladie čoraz väčší dôraz na optimalizovanie a zosúladovanie poskytovaných sociálnych služieb s reálnymi potrebami obyvateľstva v snahe o zachovanie a príp. zlepšovanie doterajšej kvality života.

Medzi tieto služby na Slovensku patrí aj domáca opatrovateľská služba, ktorá z historického hľadiska supluje alebo dopĺňa starostlivosť rodiny o svojich najzraniteľnejších členov, t. j. tých, ktorí sú odkázaní na starostlivosť druhých pri zabezpečení svojich vlastných potrieb. Cieľom tejto štúdie je zmapovať legislatívnu úpravu tejto služby alebo jej alternatív vo vybraných štátoch EÚ a na jej základe porovnať vymedzenie tejto služby v zákone:

- z kompetenčného hľadiska (kto definuje úroveň služby a kto je zodpovedný za jej poskytovanie),
- z obsahového hľadiska (poskytované služby, nárokovateľnosť, finančný aspekt).

Taktiež sa tento materiál snaží priniesť ucelený pohľad na poskytovanú domácu starostlivosť vo vybraných krajinách s cieľom poukázať na fungovanie služby v kontexte ostatných služieb/dávok, a teda upriamiť pohľad na jej konečný benefit pre prijímateľa pomoci.

Za objekt skúmania sme si zvolili štáty EÚ, ktoré sú Slovensku buď geograficky blízke (Rakúsko), alebo majú podobnú historickú skúsenosť s prechodom na demokratický režim (Chorvátsko, Estónsko) a tiež štáty EÚ, ktoré naplňajú obidva tieto parametre (štáty V4), pričom Nemecko stojí na priereze takto zadefinovaných kategórií.

V rámci použitých zdrojov sme vychádzali primárne z platnej legislatívy daných štátov, z informácií a usmernení zverejnených ich štátnymi inštitúciami a z údajov zo Spoločného informačného systému o sociálnej ochrane v EÚ¹. Taktiež sme sa inšpirovali vypracovanými odpoveďami na požiadavky v oblastiach domácej starostlivosti, sociálnej pomoci a systému dlhodobej starostlivosti v rámci Európskeho centra pre parlamentný výskum a dokumentáciu (ECPRD)² a informačným materiálom Parlamentného inštitútu o *Poskytovaní sociálnych služieb pre seniorov v domácom prostredí*³.

V prvej časti analýzy sa zameriame na spoločné charakteristiky legislatívnej úpravy domácej opatrovateľskej služby, ako aj na porovnanie rozdielov medzi nimi, či už zo spomenutého kompetenčného, obsahového alebo finančného hľadiska. V druhej časti poskytneme detailnejšie informácie o tejto službe v jednotlivých štátoch.

¹ Spoločný informačný systém o sociálnej ochrane v EÚ (Mutual Information System on Social Protection in the European Union – MISSOC). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.missoc.org/missoc-database/comparative-tables/>

² ECPRD požiadavky č. 3513, 3615, 3951, 4297. Dostupné po prihlásení (v angličtine) na: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-list>

³ K NR SR, Parlamentný inštitút. Ďurinová, P.: *Poskytovanie sociálnych služieb pre seniorov v domácom prostredí*. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=468912>

1. Základné legislatívne aspekty domácej opatrovateľskej služby

Vo všetkých štátoch, ktoré sú predmetom štúdie, existuje domáca opatrovateľská služba vo viacmenej podobnej obsahovej forme (čo sa týka poskytovaných úkonov), pričom jej názvoslovie sa môže mierne odlišovať.

	Názvoslovie služby
Slovensko	Domáca opatrovateľská služba
ČR	Opatrovateľská služba
Maďarsko	Služba domácej pomoci (<i>Házi segítségnyújtás</i>) Služba stravovania (<i>Étkeztetés</i>)
Poľsko	Opatrovateľská a špeciálna opatrovateľská služba v mieste bydliska Opatrovateľská služba formou susedských služieb
Rakúsko	Opatrovateľské služby: - zabezpečenie stravovania (<i>Essen auf Rädern/Mittagstisch</i>) - udržiavanie domácnosti (<i>Weiterführung des Haushaltes</i>) - domáca ošetrovateľská starostlivosť, vrátane základnej starostlivosti (<i>Hauskrankenpflege incl. Grundpflege</i>)
Nemecko	Domáca opatrovateľská pomoc (<i>Häusliche Pflegehilfe</i>)
Chorvátsko	Služba domácej pomoci (<i>Pomoć u kući</i>)
Estónsko	Služba domácej starostlivosti (<i>Koduteenus</i>)

Legislatíva naprieč štátmi vychádza z tradície opatrovania svojich blízkych v domácom prostredí, či už zo strany rodiny alebo najbližšieho okolia. Jej spoločnými charakteristikami je kladenie dôrazu na čo najväčšiu samostatnosť opatrovaného, jeho možnosť výberu a uprednostňovanie domácej formy starostlivosti pred pobytovými zariadeniami.

Spoločným implicitným znakom je takisto lokálne poskytovanie tejto služby, čo vychádza zo samotnej charakteristiky poskytovania služby v mieste bydliska žiadateľa.

Rozdiely možno nachádzať:

- v úrovni definovania služby a pravidiel jej poskytovania, t. j. či je služba vymedzená v zákone, príp. vyhláske daného štátu, alebo je táto právomoc čiastočne prenesená aj na nižšie celky (spolkové krajiny, resp. samosprávy), s čím súvisí aj detailnosť vymedzenia služby a administratívneho procesu poskytovania služby v právnej úprave štátu,
- vo vzťahu tejto služby s inými existujúcimi dávkami, ktoré slúžia na zabezpečenie domácej starostlivosti, s čím súvisí aj zadefinovaný spôsob finančného krytia služby zo strany prijímateľa a prípadné vymedzenie príjmových alebo majetkových kritérií na žiadateľa, ako aj možnosť financovania tejto služby iným peňažným príspevkom.

1.1 Kompetenčný aspekt domácej opatrovateľskej služby

	Úroveň definovania služby	Povinnosť zabezpečovať službu	Definovanie pravidiel / postupu posúdenia	Stanovenie výšky úhrady	Kontaktný bod pre žiadateľa
Slovensko	Štát*	Obec	Štát*	Obec/Poskytovateľ služby (max. výška v zákone)	Obec
ČR	Štát*	Obec s rozšírenou pôsobnosťou	Štát*	Obec/Poskytovateľ služby (max. výška vo vyhláške)	Obec/Poskytovateľ služby
Maďarsko	Štát*	Miestna samospráva	Štát*	Obec/Poskytovateľ služby (max. výška v zákone)	Miestna samospráva
Poľsko	Štát*	Obec	Štát*	Obec (min. úroveň príjmu pre spoluúčasť stanovená v zákone)	Obec (Centrum sociálnej pomoci / Centrum sociálnych služieb)
Rakúsko	Spolkové krajiny**	Spolkové krajiny	Spolkové krajiny	Spolkové krajiny (podľa Dohody s federálnou vládou musia byť zohľadnené sociálne aspekty)	Miestne príslušný úrad
Nemecko	Štát*	Fond dlhodobej starostlivosti (dlhodobá starostlivosť)***	Štát*	Štát (zákon stanovuje výšku sumy, za ktorú možno čerpať službu)	Fond dlhodobej starostlivosti (dlhodobá starostlivosť) Miestne príslušný úrad sociálnej starostlivosti (sociálna pomoc)
Chorvátsko	Štát*	Inštitút sociálnej práce****	Štát*	Štát (zákon stanovuje príjmové a majetkové kritériá pre poskytovanie služby, samotná služba je teda pre schválených žiadateľov bez úhrady)	regionálne kancelárie Inštitútu pre sociálne veci
Estónsko	Štát* Miestna samospráva	Miestna samospráva	Miestna samospráva	Miestna samospráva	Miestna samospráva

* Prostredníctvom zákona a príp. vyhlášky príslušného ministerstva.

** Minimálny štandard služby je definovaný v Dohode s federálnou vládou.

*** Fond dlhodobej starostlivosti je primárnou inštitúciou zameranou na zabezpečenie služieb dlhodobej starostlivosti. Sociálne dávky slúžia ako doplnková pomoc v prípade nesplnenia poistných podmienok.

**** Inštitút sociálnej práce spadá priamo pod Ministerstvo práce, dôchodkového systému, rodiny a sociálnej politiky Chorvátskej republiky.

1.2 Finančný aspekt domácej opatrovateľskej služby zo strany prijímateľa

	Spoluúčasť na financovaní služby zo strany prijímateľa	Príjmové/majetkové kritériá na vznik nároku na službu	Možnosť financovania služby iným príspevkom
Slovensko	Áno (od príjmu vo výške 1,65-násobku životného minima)	Nie	Nie
ČR	Áno*	Nie	Áno
Maďarsko	Áno (výška úhrady nesmie presiahnuť určité % z príjmu)	Nie	Nie
Poľsko	Áno (od hranice minimálneho príjmu)	Nie	Áno
Rakúsko	Pravidlá si definujú samotné spolkové krajiny, principiálne je možná spoluúčasť	Principiálne nie, pravidlá si definujú samotné spolkové krajiny	Áno
Nemecko	Nie** (pri dlhodobej starostlivosti)	Nie (pri dlhodobej starostlivosti) Áno (pri poskytovaní sociálnej dávky)	Prijímatelia pomoci si môžu vybrať čerpanie pomocou vecnej alebo finančnej dávky alebo kombinovane
Chorvátsko	Nie	Áno	Nie
Estónsko	Pravidlá spolufinancovania si definuje miestna samospráva	Principiálne nie, pravidlá si definuje miestna samospráva	Miestna samospráva môže poskytovať zároveň s vecnou dávkou aj peňažný príspevok

* Pozri výnimky v kapitole 2.2 Česko.

** Opatrovaný si financuje služby, ktoré sú nad rámec schváleného finančného krytia. Viac kapitola 2.6 Nemecko.

2. Domáca opatrovateľská služba v jednotlivých štátoch

Cieľom tejto kapitoly je poskytnúť podrobnejší pohľad na legislatívnu úpravu domácej opatrovateľskej služby, pričom sa zameriame na kontext systému poskytovania samotnej dávky, uvedenie konkrétnej právnej úpravy, poskytnutie základných charakteristík služby a jej nárokovateľnosti, popis administratívneho postupu na jej získanie, ako aj finančného krytia dávky zo strany prijímateľa a iné opatrovateľské dávky a ich možný súbeh s domácou opatrovateľskou službou.

2.1 Slovensko

Domáca opatrovateľská služba (ďalej len „opatrovateľská služba“) je na Slovensku zaradená medzi sociálne služby určené na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku.

Legislatívne ju upravuje zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách⁴. V súlade s § 8 ods. 1 a § 92 ods. 2 až 4 tohto zákona, patrí zabezpečenie dostupnosti opatrovateľskej služby medzi povinnosti obce.

Na účely nároku na opatrovateľskú službu musí byť žiadateľ odkázaný na pomoc pri úkonoch sebaobsluhy, starostlivosti o domácnosť a pri základných sociálnych aktivitách v minimálnom časovom rozsahu 2 hodiny denne v priemere (čo zodpovedá najmenej II. stupňu odkázanosti).

Právnym základom pre zaradenie žiadateľa o pomoc do príslušného stupňa odkázanosti je Príloha č. 3 uvedeného zákona, ktorá pomocou bodového systému za samostatné zvládnutie jednotlivých úkonov v oblastiach ako stravovanie a pitný režim, vyprázdňovanie, osobná hygiena, atď. a súčtu týchto bodov stanovuje rozsah odkázanosti v hodinách denne, pričom existuje celkovo 6 stupňov odkázanosti.

Administratívny postup pri žiadaní o opatrovateľskú službu tak ako je ukotvený v zákone prebieha v nasledovnej postupnosti:

1. Žiadateľ podá žiadosť o posúdenie odkázanosti na sociálnu službu na obecný, resp. mestský úrad (podľa miesta trvalého pobytu).

Pozn.: Posúdenie odkázanosti na sociálnu službu nie je podľa zákona potrebné v prípade osoby, ktorej sa má poskytovať služba bezodkladne (podľa § 8 ods. 8) a osoby, ktorá bude platiť úhradu za službu najmenej vo výške ekonomicky oprávnených nákladov (§ 74 ods. 5).

2. Obecný, resp. mestský úrad následne začne posudkovú činnosť (§ 48 až 51a), ktorú vykonáva zdravotnícky pracovník s cieľom vyhotovenia zdravotného posudku a sociálny pracovník s cieľom vyhotovenia sociálneho posudku žiadateľa. Na základe zdravotného a sociálneho posudku žiadateľa vyhotovuje obec posudok o odkázanosti žiadateľa na sociálnu službu, ktorý obsahuje zoznam úkonov⁵, pri ktorých je osoba odkázaná a ich predpokladaný časový rámec a následne vydáva samotné rozhodnutie o odkázanosti žiadateľa na danú sociálnu službu.

⁴ Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov. Dostupný na:

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/448/>

⁵ Úplný zoznam úkonov poskytovaných v rámci opatrovateľskej služby je obsahom Prílohy č. 4 k zákonu č. 448/2008 Z. z.

3. Žiadateľ po obdržaní rozhodnutia a posudku o odkázanosti požiada obecný, resp. mestský úrad o zabezpečenie opatrovateľskej služby alebo o poskytovanie sociálnej služby ním vybraným poskytovateľom (§ 8).
4. Prijímateľ pomoci a poskytovateľ služby následne uzatvoria Zmluvu o poskytovaní sociálnej služby, ktorá stanovuje rozsah poskytnutých služieb a výšku úhrady za službu (§ 74).

Poskytovateľom opatrovateľskej služby je teda buď samotná obec, ňou zriadená organizácia alebo neverejný poskytovateľ zapísaný do registra sociálnych služieb. Samotnú službu vykonáva profesionálny/a opatrovateľ/ka najmenej v rozsahu hodín, ktorý zodpovedá stupňu odkázanosti prijímateľa pomoci alebo v rozsahu hodín, na ktorom sa prijímateľ dohodol s poskytovateľom. Opatrovateľskú službu nemožno poskytovať, ak je opatrovaný v karanténe alebo pri ochorení prenosnou chorobou (§ 41 ods. 3 d).

Finančné krytie

Výšku úhrady za opatrovateľskú službu určuje obec v súlade so všeobecne záväzným nariadením obce a v prípade neverejných poskytovateľov ju stanovuje zriaďovateľ.

Zákon uvádza aj výpočet maximálnej sumy úhrady za službu pre verejných a neziskových neverejných poskytovateľov ako rozdiel medzi priemernými ekonomickými oprávnenými nákladmi poskytovateľa sociálnej služby za predchádzajúci rozpočtový rok a jeho priemernými príjmami z finančného príspevku, po prepočítaní tejto úhrady na prijímateľa tejto sociálnej služby na mesiac alebo na inú jednotku výkonu (§ 72).

Obec je po splnení zákonných podmienok povinná poskytovať neverejnému poskytovateľovi sociálnej služby, ktorý neposkytuje sociálnu službu s cieľom dosiahnuť zisk:

- finančný príspevok na prevádzku poskytovanej opatrovateľskej služby,
- finančný príspevok na zabezpečenie úkonov sebaobsluhy podľa počtu a štruktúry prijímateľov domácej opatrovateľskej služby, jeho minimálna výška je stanovená v *Prílohe č. 5⁶ zákona*.

Prijímateľ sociálnej služby je povinný platiť úhradu za poskytovanú sociálnu službu ku dňu jej splatnosti podľa svojho príjmu a majetku. (§ 72 ods. 8) Na tieto účely sa do príjmu prijímateľa pomoci započítava aj príjem jej/jeho manžela/ky (§ 72a ods. 8a).

V súlade s § 73 musí prijímateľovi sociálnej služby po zaplatení úhrady za opatrovateľskú službu a pomoc pri osobnej starostlivosti o dieťa zostať mesačne z jeho príjmu najmenej 1,65-násobok sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, čo činí 443,7 EUR (február 2024). Nezaplatenú časť úhrady je možné požadovať od blízkych osôb (manžela/ky, plnoletých zaopatrených detí alebo rodičov), buď dobrovoľne dohodou alebo na základe rozhodnutia o povinnosti platiť úhradu a v prípade, že ani tieto fyzické osoby nie sú schopné nezaplatenú časť

---

⁶ Minimálna výška finančného príspevku pri poskytovaní opatrovateľskej služby/mesiac uvedená v *Prílohe č. 5 k zákonu č. 448/2008 Z. z.* je stanovená v závislosti od stupňa odkázanosti opatrovanej osoby (89,82 EUR pre II. stupeň odkázanosti, 179,68 EUR pre III. stupeň, 269,47 EUR pre IV. stupeň, 359,29 EUR pre V. stupeň, 449,18 eura pre VI. stupeň).

úhrady platiť (napr. z dôvodu nízkeho príjmu), stáva sa nezaplatená časť úhrady pohľadávkou poskytovateľa, ktorú si môže vymáhať najneskôr v dedičskom konaní.

Zákon o sociálnych službách nevylučuje poskytovanie 24 hodinovej opatrovateľskej služby. Ak opatrovateľskú službu poskytuje priamo obec, zo zákona jej priamo vyplýva aj povinnosť financovať túto sociálnu službu poskytovanú v rámci jej samosprávnej pôsobnosti.⁷

Súbeh dávok

V prípade, ak je opatrovaný v opatrovateľskej starostlivosti osoby, ktorá poberá peňažný príspevok na opatrovanie, tak má nárok na opatrovateľskú službu od obce maximálne v rozsahu 8 hodín mesačne alebo po dobu, kým sa opatrujúcej osobe poskytuje ústavná zdravotná starostlivosť v zdravotníckom zariadení. Opatrujúca osoba poberajúca peňažný príspevok na opatrovanie má takisto nárok na 30 dní voľna za rok, pričom voľno si môže čerpať aj po jednotlivých dňoch. V tomto čase musí obec zabezpečiť opatrovanej osobe odľahčovaciu službu podľa jej potreby buď v domácom prostredí, v dennom stacionári alebo v pobytovom sociálnom zariadení za rovnakú úhradu ako pre ostatných poberateľov sociálnej služby.

Prijímateľ pomoci v podobe opatrovateľskej služby nemôže poberať príspevok na osobnú asistenciu.

2.2 Česko

Právny rámec opatrovateľskej služby v Česku tvorí zákon č. 108/2006 Sb. o sociálnych službách⁸ a Vyhláška č. 505/2006 Sb.⁹

Opatrovateľská služba je definovaná ako terénna alebo ambulantná služba poskytovaná osobám so zníženou sebestačnosťou z dôvodu veku, chronického ochorenia alebo zdravotného postihnutia a rodinám s deťmi, ktorých situácia si vyžaduje pomoc inej fyzickej osoby (§ 40 ods. 1 zákona).

Zahrňa tieto základné činnosti (§ 40 ods. 2 zákona):

- pomoc pri zvládaní každodenných úkonov sebaobsluhy,
- pomoc pri osobnej hygiene,
- poskytnutie stravy alebo pomoc pri jej zabezpečení,
- pomoc pri zaistení chodu domácnosti,
- sprostredkovanie kontaktu so spoločenským prostredím.

Zoznam úkonov pre jednotlivé činnosti je obsahom Vyhlášky (§ 6 ods. 1).

(§ 6 zákona) Poskytovateľmi sociálnych služieb sú pri splnení podmienok ustanovených týmto zákonom územné samosprávne celky a nimi zriaďované právnické osoby, ďalšie právnické osoby, fyzické osoby a ministerstvo a ním zriadené organizačné zložky štátu alebo štátne príspevkové organizácie, ktoré sú právnickými osobami.

⁷ Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Domáca opatrovateľská služba (FAQ). Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/faq/domaca-opatrovateľska-sluzba.pdf>

⁸ Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálnych službách. Dostupný (v češtine) na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

⁹ Vyhláška č. 505/2006 Sb. Dostupná (v češtine) na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

Poskytovatelia sociálnych služieb musia byť zapísaní v registri poskytovateľov sociálnych služieb, ktorý vedie krajský úrad (§ 85 ods. 1 zákona).

Administratívny postup

Osoba, ktorá potrebuje opatrovateľskú službu, sa so žiadosťou môže priamo obrátiť na poskytovateľa sociálnych služieb alebo môže požiadať obec, v ktorej má trvalý alebo hlásený pobyt, o sprostredkovanie možnosti poskytnutia sociálnej služby alebo o sprostredkovanie kontaktu s poskytovateľom sociálnych služieb. (§ 91 zákona)

Následným krokom je sociálne „šetrenie“ v domácnosti u opatrovaného vykonané sociálnym pracovníkom. Jeho účelom je posúdenie individuálnych potrieb žiadateľa, overenie skutočnosti, či spadá do cieľovej skupiny opatrovateľskej služby a zároveň jeho oboznámenie s podmienkami a spôsobom poskytovania služby. Na základe dosiahnutia dohody medzi poskytovateľom služby a jej príjemcom sa spíše Zmluva o poskytovaní sociálnej služby (§ 92 zákona), ktorá obsahuje rozsah poskytovaných úkonov, ako aj výšku úhrady zo strany prijímateľa pomoci.

Osobe, ktorej nie je poskytovaná sociálna služba, a je v takej situácii, keď by neposkytnutie okamžitej pomoci ohrozilo jej život alebo zdravie, poskytnutie sociálnej služby zabezpečuje Obecný úrad s rozšírenou pôsobnosťou¹⁰, na základe miesta trvalého alebo hláseného pobytu osoby. (§ 92 a) zákona)

Finančné krytie

V súlade s § 75 zákona platia za poskytovanie opatrovateľskej služby prijímateľa pomoci úhradu za základné činnosti v rozsahu stanovenom Zmluvou o poskytnutí sociálnej služby.

Maximálna výška úhrady je stanovená Vyhláškou (§ 6 ods. 2) na základe stráveného času, počtu vykonaných úkonov alebo v prípade prania od váhy prádla. Úhrada za fakultatívne činnosti môže byť stanovená v plnej výške nákladov na tieto služby (§ 77 zákona).

Služba sa poskytuje bez úhrady:

- rodinám s 3 a viac deťmi, do dovŕšenia ich 4. roku,
- účastníkom odboja, procesu súdnej/mimosúdnej rehabilitácie (napr. na základe neoprávneného výkonu väzby, zaradenia do tábora nútených prác) za bližšie stanovených podmienok v § 75 ods. b) až d) alebo ich pozostalým manželom/kám vo veku nad 70 rokov.

Súbeh dávok

Osoby si môžu hradiť opatrovateľskú starostlivosť z príspevku na opatrovanie (*Příspěvek na péči*).

V súlade s § 7 ods. 2 zákona má okrem iného nárok na príspevok na opatrovanie osoba, ktorá z dôvodu dlhodobého nepriaznivého zdravotného stavu potrebuje pomoc inej fyzickej osoby pri zvládaní základných životných potrieb v rozsahu stanovenom stupňom odkázanosti, pokiaľ jej túto pomoc poskytuje osoba blízka alebo asistent sociálnej starostlivosti alebo poskytovateľ sociálnych služieb, ktorý je zapísaný v registri poskytovateľov sociálnych služieb.

¹⁰ Obce s rozšírenou pôsobnosťou (obce III. stupňa) sú v Česku medzičlánkom prenesenej pôsobnosti samosprávy medzi krajskými úradmi a ostatnými obecnými úradmi. Je ich v súčasnosti 205, všetky sú mestá.

Týmto príspevkom sa štát podieľa na zabezpečení sociálnych služieb alebo iných foriem pomoci podľa tohto zákona pri zvládaní základných životných potrieb osôb. Náklady na príspevok sa uhrádzajú zo štátneho rozpočtu. (§ 7 ods. 1 zákona)

O príspevku rozhoduje krajská pobočka Úradu práce (§ 7 ods. 4 zákona), ktorá vykonáva sociálne šetrenie (§ 23 až 28 zákona), v spolupráci s Inštitútom posudzovania zdravotného stavu¹¹, ktorý posudzuje stupeň odkázanosti opatrovanej osoby (§ 8 zákona).

Výška príspevku na opatrovanie (02/2024)		
Stupeň odkázanosti	Pre osoby mladšie ako 18 rokov	Pre osoby po dosiahnutí 18 rokov
stupeň I	3 300 Kč (130,09 EUR)	880 Kč (34,69 EUR)
stupeň II	6 600 Kč (260,18 EUR)	4 400 Kč (173,45 EUR)
stupeň III	13 900 Kč (547,96 EUR)	12 800 Kč (504,59 EUR)
stupeň IV	19 200 Kč (756,89 EUR)	19 200 Kč (756,89 EUR)

* Výška príspevku je pri III. a IV. stupni odkázanosti uvedená pre príjemcov pomoci v domácom prostredí.

** Výška príspevku môže byť v jednotlivých kategóriách zvýšená o sumu 2 000 Kč (78,84 EUR) mesačne v prípade príspevku pre nezaopatrené deti a príspevku pre rodičov nezaopatrených detí, ak je príjem rodiny menší ako dvojnásobok životného minima (presné podmienky obsahuje § 12 ods. 1 zákona).

2.3 Maďarsko

V Maďarsku sú služby spojené s domácim opatrovaním legislatívne upravené *zákonom III. z roku 1993 o sociálnej správe a sociálnych dávkach*¹² a vyhláškami Ministerstva sociálnych vecí a rodiny, konkrétne *Vyhláškou č. 1/2000 (I. 7.)*¹³ a *vyhláškou č. 36/2007 (XII. 22.)*¹⁴.

V súlade s § 2 uvedeného zákona je v Maďarsku princíp zodpovednosti za poskytnutie starostlivosti upravený nasledovne:

Ak sa fyzická osoba nedokáže o seba postarať sama a príbuzní ani obecny úrad v mieste bydliska (v tomto poradí) si neplnia povinnosť starostlivosti, preberá na seba túto povinnosť štát za podmienok ustanovených zákonom. Štát a samospráva spolupracujú s cirkevnými a mimovládnyimi organizáciami pri plnení ich povinností v súvislosti s poskytovaním sociálnej starostlivosti.

¹¹ Inštitút posudzovania zdravotného stavu vznikol k 1.1.2024 za účelom lepšieho riadenia a urýchlenia vypracovania posudkov. Dovtedy boli posudzovaním stupňa odkázanosti poverené Okresné správy sociálneho zabezpečenia.

¹² Zákon III. z roku 1993 o sociálnej správe a sociálnych dávkach. Dostupný (v maďarčine) na:

<https://njt.hu/jogszabaly/1993-3-00-00>

¹³ Vyhláška Ministerstva sociálnych vecí a rodiny Maďarskej republiky č. 1/2000 (I. 7.) o odborných úlohách a podmienkach činnosti sociálnych zariadení poskytujúcich osobnú starostlivosť. Dostupná (v maďarčine) na: <https://njt.hu/jogszabaly/2000-1-20-85>

¹⁴ Vyhláška Ministerstva sociálnych vecí a rodiny Maďarskej republiky č. 36/2007 (XII. 22.) o podrobných pravidlách zisťovania a overovania potreby starostlivosti a sociálnej núdze podľa zdravotného stavu. Dostupná (v maďarčine) na: <https://njt.hu/jogszabaly/2007-36-20-1X>

Systém sociálnej starostlivosti je rozdelený na základné sociálne služby a špecializovanú starostlivosť. Medzi základnými sociálnymi službami (§ 56 zákona) figuruje služba domácej pomoci (*Házi segítségnyújtás*) a samostatne vyčlenená služba stravovania (*Étkeztetés*). V rámci nich sú poskytované činnosti, ktoré korešpondujú s obsahovým rámcom domácej opatrovateľskej služby na Slovensku. Zabezpečenie obidvoch služieb spadá do zodpovednosti miestnej samosprávy (§ 86 zákona).

V súlade s § 25 ods. 1 a 2 zákona je cieľom domácej pomoci zabezpečiť udržanie samostatného životného štýlu užívateľa – v súlade s jeho potrebami – v jeho domove a v známom prostredí. Má prispievať k uspokojovaniu fyzických, psychických a sociálnych potrieb prijímateľa starostlivosti v jeho vlastnom prostredí, primerane jeho veku, životnej situácii a zdravotnému stavu formou udržiavania, využívania a rozvíjania jeho existujúcich schopností.

Domáca pomoc je zadefinovaná dvojúrovňovo:

- ako sociálna pomoc, ktorá zahŕňa pomoc pri udržiavaní hygieny, pri úkonoch starostlivosti o domácnosť, pri predchádzaní vzniku mimoriadnych udalostí a ich odstraňovaní a v prípade potreby pomoc pri presťahovaní do pobytového sociálneho zariadenia,
- ako osobná starostlivosť, ktorá sa nad rámec úkonov sociálnej pomoci zameriava aj na nadviazanie a udržiavanie podporného vzťahu s prijímateľom starostlivosti a poskytovanie opatrovateľskej a ošetrovateľskej starostlivosti (napr. prevencia dekubitov, ošetrovanie povrchových rán, výmena stomického vrečka).

Samotný zoznam úkonov sa nachádza v *Prílohe č. 5 Vyhlášky č. 1/2000* ako súčasť *Denníka činností pre domácu pomoc*. Opatrovateľ(ka) pri poskytovaní domácej opatrovateľskej pomoci spolupracuje s inštitúciami poskytujúcimi základnú a špecializovanú zdravotnú a sociálnu starostlivosť.

Pravidelnú službu domácej pomoci je možné nariadiť len v prostredí bez infekcie. Ak je potrebná starostlivosť o infekčného pacienta, musí byť ustanovený opatrovateľ, ktorý sa bude starať výlučne o infekčného pacienta počas obdobia jeho infekčného stavu, v takom prípade musia byť zabezpečené materiálne podmienky a príprava potrebná na zamedzenie nákazy. (§ 27 ods. 2 Vyhlášky č. 1/2000)

Služba stravovania slúži na zabezpečenie aspoň jedného teplého jedla denne pre sociálne odkázané osoby, ktoré ho nedokážu zabezpečiť sebe alebo pre opatrované osoby trvalo alebo dočasne, a to najmä z dôvodu ich veku, zdravotného stavu, zdravotného postihnutia alebo psychického ochorenia, kvôli ich závislosti, príp. pre ľudí bez domova.

Vyhláška č. 1/2000 (§ 21 ods. 1) stanovuje, že poskytovanie jedla je možné organizovať podľa potrieb obyvateľov:

- a) formou podávania a konzumácie namieste,
- b) vyzdvihnutím („so sebou“),
- c) doručením jedla.

Administratívny postup

V súlade s § 63 ods. 5 zákona sa na základe žiadosti o poskytnutie služby domácej pomoci preskúma a posúdi potreba starostlivosti danej osoby a to či má nárok na sociálnu pomoc alebo osobnú starostlivosť.

Pri posúdení potreby starostlivosti sa prostredníctvom posudkového formulára (Príloha č. 3 Vyhlášky č. 36/2007) určuje stupeň odkázanosti osoby na základe bodového systému v 14 kategóriách ako je napr. priestorovo-časová orientácia, správanie primerané situácii, obliekanie atď, ale zahŕňa aj posúdenie zmyslových schopností ako je sluch a zrak. Na základe súčtu bodov sa stanoví príslušný stupeň odkázanosti žiadateľa o pomoc:

Stupeň 0 – zvládne a vykonáva činnosti samostatne

Stupeň 1 – potrebuje pomoc pri niektorých činnostiach

Stupeň 2 – potrebuje čiastočnú pomoc

Stupeň 3 – potrebuje plnú starostlivosť

Osobná starostlivosť sa môže poskytovať v prípade stupňa 1 alebo 2, zatiaľ čo sociálna pomoc sa môže poskytovať už od stupňa 0, ak (§ 3/A ods. 1 Vyhlášky č. 36/2007):

- prijímateľ pomoci dovŕšil 65 rokov a žije sám alebo
- dovŕšil 70 rokov a v mieste jeho bydliska nie je zriadený verejný vodovod ani kúrenie alebo
- dovŕšil 75 rokov alebo
- vzhľadom na svoj zdravotný stav nemôže dočasne opustiť svoje obydlie bez sprievodu a nemôže čiastočne alebo úplne vykonávať domáce činnosti.

Aj pri nesplnení podmienok je možné poskytovať službu domácej pomoci žiadateľovi, ak sa on alebo iná osoba písomne zaviazá, že uhradí náklady vzniknuté s poskytovaním služby. (§ 63 ods. 10 zákona)

Pred samotným začatím poskytovania služby domácej pomoci sa uzavrie zmluva medzi prijímateľom pomoci a poskytovateľom služby (v prípade štátnej inštitúcie prostredníctvom jej vedúceho alebo v prípade neštátnej inštitúcie prostredníctvom jej prevádzkovateľa alebo ním poverenou osobou) s vymedzením, či ide o osobnú starostlivosť alebo sociálnu pomoc. (§ 94/C ods. 1 zákona)

Úhrada

Pri službách domácej pomoci a stravovania sa prijímateľ pomoci podieľa na úhrade služby. Výška spoluúčasti/poplatku za službu nesmie byť vyššia ako určité percento z príjmu. Maximálna sadzba poplatku sa líši v závislosti od konkrétnej služby (§ 116 zákona):

- 30 % v prípade služby stravovania,
- 25 % v prípade služby domácej pomoci,
- 30 % v prípade kumulovanej služby domácej pomoci a stravy,

Majetok prijímateľa pomoci sa pri výpočte výšky spoluúčasti na tieto služby nezohľadňuje.

Iné opatrovateľské dávky

V Maďarsku existuje služba domácej pomoci na zavolanie, ktorá je na báze signalizačného systému (*Jelzőrendszeres házi segítségnyújtás*, § 65 zákona), zabezpečuje ju štát. Je poskytovaná starším osobám alebo osobám so zdravotným postihnutím, ktoré žijú vo vlastnom dome a sú schopné riadne používať zariadenie tiesňového volania alebo psychiatrickým pacientom za účelom odvrátenia krízových situácií, ktoré vznikajú pri zachovaní samostatného životného štýlu. Prijímateľom tejto služby môže byť:

- osoba staršia ako 65 rokov, ktorá žije sama,
- ťažko zdravotne postihnutá alebo psychicky chorá osoba žijúca osamelo,
- osoba staršia ako 65 rokov žijúca v dvojčlennej domácnosti alebo ťažko zdravotne postihnutá alebo psychicky chorá osoba, ak jej zdravotný stav odôvodňuje nepretržité poskytovanie služby.

Prijímateľ pomoci sa podieľa na úhrade služby maximálne do výšky 2 % svojho príjmu.

Pre obce do 1000 obyvateľov existuje možnosť zriadiť obecnú opatrovateľskú službu (§ 60 zákona), ktorej účelom je zmierňovať znevýhodnenie dedín a vidieckych alebo iných vnútrozemských sídiel aj z dôvodu nedostatku inštitúcií a sťaženej verejnej dopravy, zabezpečiť prístup k službám, ktoré pomáhajú uspokojovať základné potreby, verejné služby a určité základné služby, ako aj pomáhať uspokojovať individuálne potreby na úrovni komunity. Jej úlohy si vymedzí samotná obec formou nariadenia, môže medzi ne spadať zriadenie opatrovateľskej služby aj zabezpečenie stravovania, pričom na tom istom území môže pôsobiť len jeden verejný poskytovateľ sociálnej služby. Za organizáciu vzdelávania opatrovateľov v obci zodpovedá krajská samospráva. Obecná opatrovateľská služba sa musí podľa zákona poskytovať bezplatne (§ 115/A zákona).

Z penážných dávok je potrebné zmieniť opatrovateľský príspevok (*Ápolási díj*) určený pre prípady opatrovania osoby zo strany dospelého príbuzného. Opatrovaná osoba pritom musí spĺňať nasledovné podmienky (§ 41 zákona):

- potrebuje trvalú a dlhodobú starostlivosť a
- je ťažko zdravotne postihnutá alebo je mladšia ako 18 rokov a je trvalo chorá.

Suma opatrovateľského príspevku je stanovená v 3 úrovniach podľa kategórie závažnosti stavu opatrovaného: základný príspevok (48 405 HUF, t. j. 124,27 EUR), zvýšený príspevok (150 % základného príspevku – 72 608 HUF, t. j. 186,4 EUR) a osobitný príspevok (180 % základného príspevku – 87 129 HUF, t. j. 223,68 EUR). Všetky sumy sú v hrubom (podliehajú odvodu do dôchodkového poistenia), platné pre rok 2024.

Poberateľ opatrovateľského príspevku ani jej príbuzný zároveň nemajú nárok na príspevok na domácu starostlivosť o dieťa (*Gyermekek otthongondozási díja*), ktorý sa poskytuje rodičovi, ktorý sa stará o chronicky choré alebo ťažko zdravotne postihnuté dieťa. Jeho výška dosahuje 266 800 HUF (684,93 EUR) v hrubom pre rok 2024.

2.4 Poľsko

Domáca opatrovateľská služba spadá v Poľsku do rámca sociálnej pomoci ukotvenej v *zákone o sociálnej pomoci z 12. marca 2004*¹⁵.

Podľa čl. 2 tohto zákona:

¹⁵ Zákon o sociálnej pomoci z 12. marca 2004 (*Ustawa o pomocy społecznej Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593*). Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040640593>

1. Sociálna pomoc je inštitút štátnej sociálnej politiky, ktorého cieľom je umožniť jednotlivcom a rodinám prekonať zložité životné situácie, ktoré nie sú schopné prekonať vlastnými silami, prostriedkami a možnosťami.

2. Sociálnu pomoc organizujú orgány štátnej správy a samosprávy, ktoré v tejto oblasti spolupracujú na partnerskej báze so sociálnymi a mimovládnyimi organizáciami, katolíckou cirkvou, inými cirkvami, náboženskými spolkami fyzickými a právnickými osobami.

Domáca opatrovateľská služba je v Poľsku poskytovaná formou:

- opatrovateľských služieb v mieste bydliska,
- špecializovaných opatrovateľských služieb v mieste bydliska,
- opatrovateľských služieb vo forme susedských služieb.

Opatrovateľská služba zahŕňa pomoc pri uspokojovaní každodenných životných potrieb, hygienickú starostlivosť, starostlivosť odporúčanú lekárom a v rámci možností zabezpečenie kontaktu s okolím.

Špecializované opatrovateľské služby sú služby prispôsobené špecifickým potrebám vyplývajúcim z povahy ochorenia alebo postihnutia, ktoré poskytujú osoby so špecializovaným odborným vzdelaním.

Susedské služby zahŕňajú pomoc pri uspokojovaní základných životných potrieb, základnej hygieny a starostlivosti, ktoré treba chápať ako formy podpory, ktoré si nevyžadujú špecializované znalosti a kompetencie, a tam, kde je to potrebné a možné, zabezpečenie kontaktu s okolím.

V súlade s čl. 17 zákona patrí organizovanie a poskytovanie opatrovateľských služieb vrátane špecializovaných opatrovateľských služieb v mieste bydliska (s výnimkou špecializovaných služieb starostlivosti o ľudí s duševnými poruchami) medzi povinné úlohy obce. V Poľsku nadobudla 1. novembra 2023 účinnosť novela zákona, ktorá zaradila medzi „nepovinné“ úlohy obce aj organizovanie a poskytovanie opatrovateľských služieb vo forme susedských služieb.

Podľa ustanovení zákona (§ 50 ods. 1 a 2) sa pomoc vo forme opatrovateľskej služby alebo špecializovanej opatrovateľskej služby poskytuje osamelej osobe, ktorá pre vek, chorobu alebo z iných dôvodov potrebuje pomoc iných osôb a je o ňu pripravená, ako aj osobe, ktorá potrebuje pomoc iných osôb a rodina, ako aj manžel (ka) s iným trvalým bydliskom a príbuzní (predkovia/potomkovia) jej nemôžu takúto pomoc poskytnúť.

Služby môžu poskytovať priamo zamestnanci Centra sociálnej pomoci alebo Centra sociálnych služieb, čo sú organizačné zložky obce, alebo si obec môže túto službu objednať u špecializovaného neverejného subjektu. Existujú aj súkromné opatrovateľské zariadenia, ktoré poskytujú služby v mieste bydliska, náklady na ne však znáša v plnej miere prijímateľ pomoci.

Zákon (čl. 50 ods. 4a) definuje požiadavky na osoby, ktoré môžu poskytovať susedské služby, medzi základné patrí plnoletosť, bývanie v bezprostrednej blízkosti opatrovanej osoby bez rodinnej príslušnosti k nej, absolvovanie školenia prvej pomoci, súhlas opatrovanej osoby, ako aj poskytovateľa susedských služieb.

Administratívny postup

Dávky sociálnej pomoci sa poskytujú na žiadosť zainteresovanej osoby, jej zákonného zástupcu alebo inej osoby so súhlasom zainteresovanej osoby alebo jej zákonného zástupcu (čl. 102 zákona).

Žiadosť o opatrovateľskú alebo ošetrovateľskú službu treba adresovať do Centra sociálnej pomoci alebo Centra sociálnych služieb v mieste bydliska žiadateľa. Pomoc sa poskytuje na základe komunitného rozhovoru v domácnosti žiadateľa, na základe ktorého sociálny pracovník zhodnotí celú rodinnú, zdravotnú, bytovú a príjmovú situáciu dotknutej osoby. V prípade naliehavej intervencie môže takéto zhodnotenie prebehnúť aj bezodkladne.

Pri žiadosti o pomoc vo forme špecializovanej opatrovateľskej služby treba predložiť aj lekárske potvrdenie o potrebe poskytovania špecializovanej opatrovateľskej služby.

Finančné krytie

Na základe čl. 50 zákona:

6. Obecné zastupiteľstvo uznesením určí podrobné podmienky poskytovania a platenia úhrad za opatrovateľskú službu a špecializovanú opatrovateľskú službu, okrem špecializovanej opatrovateľskej služby pre osoby s duševnou poruchou, a podrobné podmienky čiastočného alebo úplného oslobodenia od úhrad, ako aj spôsob ich vyberania.

6a. V prípade, že obec organizuje opatrovateľskú službu formou susedských služieb, obecné zastupiteľstvo v uznesení uvedenom v odseku 6 určí aj podrobné podmienky poskytovania susedských služieb, veľkosť a rozsah susedských služieb a spôsob vyúčtovania poskytovania týchto služieb.

Výška spoluúčasti na úhrade sa odvíja od priemerného príjmu na osobu v rodine. Opatrovateľské služby a špecializované opatrovateľské služby sa poskytujú bezplatne osobám, ktorých príjem sa rovná alebo je nižší ako stanovená minimálna úroveň príjmu (príjmové kritérium definované v zákone v čl. 8 ods. 1). V roku 2024 dosahuje príjmové kritérium 776 PLN (180,24 EUR) na osobu žijúcu samostatne a 600 PLN (139,36 EUR) na osobu žijúcu v spoločnej domácnosti. V osobitne odôvodnených prípadoch je možné čiastočné alebo úplné oslobodenie od týchto platieb.

Čl. 96 zákona upresňuje okruh osôb povinných uhradiť platbu:

1. Povinnosť uhradiť výdavky vynaložené na dávky sociálnej pomoci má:

- 1) osoba a rodina, ktorá poberá dávky sociálnej pomoci,
- 2) dedičia osoby, ktorá poberala dávky sociálnej pomoci – z dedičstva,
- 3) manžel/manželka, potomkovia, predkovia (v tomto poradí) osoby poberajúcej dávky sociálnej pomoci – len v prípade, že nebola poskytnutá náhrada výdavkov podľa bodov 1 a 2, a to vo výške ustanovenej v rozhodnutí pre osobu alebo rodinu, ktorá poberá dávky sociálnej pomoci.

Iné opatrovateľské dávky

V Poľsku existuje príspevok na opatrovanie (*Dodatek pielęgnacyjny*), definovaný v zákone o dôchodkoch z fondu sociálneho poistenia¹⁶ (čl. 75). Vypláca sa osobe, ktorá má nárok na starobný alebo

¹⁶ Zákon o dôchodkoch z fondu sociálneho poistenia (*Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych* Dz.U. 1998 nr 162 poz. 1118). Dostupný (v poľštine) na:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19981621118>

invalidný dôchodok, ak bola uznaná za úplne práceneschopnú a neschopnú samostatného života alebo dosiahla vek 75 rokov. Nárok na príspevok nezaniká pri súbežnom užívaní opatrovateľskej služby v domácnosti. Jeho výška dosahuje k 1. marcu 2024 sumu 324,39 PLN (75,35 EUR).

Pozn.: V prípade, ak by bol žiadateľ o túto dávku v zariadení opatrovateľskej služby, má na tento príspevok nárok, len ak sa zdržiava mimo tohto zariadenia minimálne 2 týždne v mesiaci.

2.5 Rakúsko

V Rakúsku existuje samostatný systém dlhodobej starostlivosti, financovaný na federálnej úrovni, ktorý zastrešuje peňažné dávky pre všetkých občanov v prípade potreby dlhodobej starostlivosti a takisto podporné opatrenia pre ľudí starajúcich sa o svojich blízkych.

Odhaduje sa, že približne 80 % osôb, ktoré si vyžadujú v Rakúsku opateru, ju dostávajú doma, a to v rôznych podobách. Systém preto kladie dôraz na podporu takýchto „neformálnych“ opatrovateľov (*nicht-gewerbsmäßige Pflegepersonen*) prostredníctvom možnosti využitia peňažných dávok, domáceho poradenstva zo strany certifikovaných zdravotníckych pracovníkov a v neposlednom rade „odľahčením“ sociálneho postavenia opatrovateľa (možnosť započítania doby starostlivosti o rodinného príslušníka na účely dôchodkového a zdravotného poistenia, možnosť úhrady nákladov na náhradného opatrovateľa, príspevok na opatrovateľskú dovolenku).

Samotné poskytovanie služieb starostlivosti (formou vecných dávok) je v Rakúsku v zodpovednosti spolkových krajín (*Länder*). V Dohode medzi federálnou vládou a spolkovými krajinami v súlade s čl. 15a Spolkovej ústavy o spoločných opatreniach pre ľudí, ktorí potrebujú starostlivosť¹⁷, sa spolkové krajiny zaväzujú, že zabezpečia poskytovanie sociálnych služieb decentralizovane a plošne (čl. 4 ods. 1) a na základe rovnakých cieľov a zásad (čl. 1 ods. 1). Opatrovateľské služby sú poskytované bez ohľadu na príčinu potreby starostlivosti (čl. 1 ods. 3 Dohody).

V Prílohe A Dohody sú medzi opatrovateľskými službami zaradené:

- zabezpečenie stravovania (*Essen auf Rädern/Mittagstisch*),
- udržiavanie domácnosti (*Weiterführung des Haushaltes*),
- domáca ošetrovateľská starostlivosť, vrátane základnej starostlivosti (*Hauskrankenpflege incl. Grundpflege*).

Ak spolkové krajiny samy neposkytujú vecné dávky zodpovedajúce minimálnemu štandardu (čl. 5), zabezpečia poskytovanie sociálnych služieb inými organizáciami do výšky požiadaviek uvedených v plánoch potrieb a rozvoja (čl. 6) v súlade so zásadami účelnosti a hospodárnosti. (čl. 3, ods. 2 Dohody)

Poskytovateľmi sociálnych služieb môžu byť teda okrem samotných spolkových krajín a miestnych samospráv (prostredníctvom zdravotníckych, ošetrovateľských a sociálnych

¹⁷ Dohoda 15a B-VG o spoločných opatreniach spolkovej a krajinskej vlády pre ľudí, ktorí potrebujú starostlivosť, Dolné Rakúsko. Dostupná (v nemčine) na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrNO&Gesetzesnummer=20000957>

pracovníkov) aj neverejní poskytovatelia ako neziskové organizácie (napr. Volkshilfe, Hilfswerk, Červený kríž, Združenie samaritánov) alebo cirkevné charitatívne organizácie (napr. Diakonie, Caritas).

Administratívny postup

Každá spolková krajina si definuje samostatne postup posúdenia potreby starostlivosti. Žiadosti o sociálne služby sa podávajú na miestne príslušnom úrade na základe trvalého pobytu.

Finančné krytie

Ak sa na poskytovanie opatrovateľských služieb vyberajú príspevky na náklady od osôb, ktoré túto starostlivosť potrebujú, musia byť pri tom zohľadnené sociálne aspekty. (čl. 3 ods. 4 Dohody)

Iné opatrovateľské dávky

Náklady na opatrovateľské služby si môžu príjemcovia pomoci pokryť pomocou príspevku na dlhodobú starostlivosť (*Pflegegeld*), ktorý sa hradí z federálneho rozpočtu. Vo *Federálnom zákone o príspevku na starostlivosť*¹⁸ sa explicitne uvádza, že slúži ako „paušálna kompenzácia dodatočných výdavkov súvisiacich so starostlivosťou“ (§ 1). Nárok naň vzniká len osobám, ktoré potrebujú starostlivosť v priemere aspoň 65 hodín do mesiaca počas predpokladanej doby najmenej 6 mesiacov a to z dôvodu telesného, mentálneho, duševného alebo zmyslového znevýhodnenia. Jeho výška nie je viazaná na príjem žiadateľa, je odstupňovaná podľa stupňa potreby starostlivosti od stupňa 1, ktorý zodpovedá potrebe starostlivosti 65-95 hodín do mesiaca a mesačnému príspevku v sume 192 EUR (pre rok 2024) až po stupeň 7, pri ktorom má osoba obmedzenú funkčnú hybnosť všetkých 4 končatín a potrebu starostlivosti nad 180 hodín do mesiaca, suma príspevku vtedy dosahuje 2061,8 EUR (pre rok 2024).

V Rakúsku existuje od roku 2007 aj inštitút 24-hodinovej starostlivosti v domácnosti, ktorý je pomerne financovaný federálnou vládou a spolkovými krajinami (v pomere 60 : 40). Osoby, ktoré sú odkázané na starostlivosť v stupni 3 (t. j. v priemere nad 120 hodín starostlivosti mesačne) a vyššie a potrebujú 24 hodinovú starostlivosť, si môžu zaobstarať opatrovateľa buď samostatne (formou zamestnaneckého pomeru alebo SZČO) alebo prostredníctvom neziskového poskytovateľa (napr. Volkshilfe, Hilfswerk, Caritas, Červený kríž, Diakonia, Združenie samaritánov). Majú pritom nárok na peňažný príspevok v sume 640 EUR mesačne pri dvoch opatrovateľoch formou SZČO a 1280 EUR mesačne, ak sú opatrovatelia v zamestnaneckom pomere, pri jednom opatrovateľovi je to polovica z tejto sumy. To, či ide v konkrétnom prípade o samostatne zárobkovú činnosť alebo o zamestnanie, nezávisí od formálneho názvu zmluvy, ale od toho, či sa prevažne uplatňujú podstatné znaky príslušnej činnosti alebo nie.¹⁹

¹⁸ Federálny zákon o príspevku na starostlivosť (*Bundespflegegeldgesetz, BPGG*). Dostupný (v nemčine) na:

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008859>

¹⁹ Spolkové ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a ochrany spotrebiteľa Rakúskej republiky: 24-hodinová starostlivosť doma (Prehľad), str. 7. Dostupné (v nemčine) na:

<https://broschuere.service.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=175>

Poskytnutie finančného príspevku na 24-hodinovú starostlivosť je podmienené výškou maximálneho čistého príjmu opatrovanej osoby, ktorá nemôže presiahnuť 2500 EUR. Hranica príjmu sa zvyšuje o 400 eur na každého vyživovaného príbuzného a o 600 eur na každého vyživovaného príbuzného so zdravotným postihnutím. Do príjmu sa pre tento účel nezapočítavajú: príspevok na dlhodobú starostlivosť, invalidný dôchodok (úrazový dôchodok) alebo porovnateľné dávky, osobitné platby, rodinné prídavky, príspevok na starostlivosť o dieťa, študijné štipendium ani príspevok na bývanie.

2.6 Nemecko

V Nemecku je od roku 1995 zavedený systém povinného poistenia dlhodobej starostlivosti (*Pflegeversicherung*). Cieľom tohto kroku bolo reagovať na stúpajúci priemerný vek obyvateľstva a klesajúcu mieru pôrodnosti, čo malo za následok zvyšujúcu sa závislosť obyvateľstva na sociálnej pomoci kvôli vysokým nákladom na starostlivosť a takisto zvyšujúci sa tlak na miestne orgány ako poskytovateľov tejto pomoci.

Existuje tu takisto možnosť pripoistiť sa so zámerom lepšej dlhodobej starostlivosti v budúcnosti, a to formou súkromnej zmluvy o doplnkovom poistení, ktorú štát podporuje finančným príspevkom.

Právne ustanovenia týkajúce sa dlhodobej starostlivosti sú obsiahnuté v XI. Knihe Sociálneho zákonníka²⁰ (SGB XI). Sociálna pomoc je legislatívne upravená v XII. Knihe Sociálneho zákonníka²¹ (SGB XII).

Osoby môžu čerpať dávky plynúce z poistenia dlhodobej starostlivosti, ak za posledných desať rokov prispievali do fondu poistenia dlhodobej starostlivosti (*Pflegekasse*) aspoň dva roky alebo ich poistenie bolo kryté formou rodinného poistenia. Ak to tak nie je, nastupuje možnosť využitia sociálnej pomoci, kde takáto podmienka nefiguruje.

Dávky poistenia dlhodobej starostlivosti sú určené predovšetkým na podporu domácej starostlivosti a ochoty príbuzných a susedov starať sa tak, aby tí, ktorí starostlivosť potrebujú, mohli čo najdlhšie zostať v domácom prostredí. Opatrovateľské služby na čiastočný úväzok a služby krátkodobej starostlivosti majú prednosť pred službami celodennej starostlivosti. (§ 3 SGB XI)

Podľa § 36 SGB XI. ods. 2:

Domáca opatrovateľská pomoc (Häusliche Pflegehilfe) sa poskytuje s cieľom odstrániť alebo minimalizovať narušenie samostatnosti alebo schopností osoby, ktorá potrebuje starostlivosť, v čo najväčšej miere prostredníctvom opatrovateľských opatrení a zabrániť zhoršeniu potreby starostlivosti. Súčasťou domácej opatrovateľskej pomoci je aj poskytovanie špecializovaného poučenia o starostlivosti pre osoby vyžadujúce

²⁰ Kniha XI Sociálneho zákonníka (Sozialgesetzbuch XI). Dostupná (v nemčine) na:

https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_11/

²¹ Kniha XII Sociálneho zákonníka (Sozialgesetzbuch XII). Dostupná (v nemčine) na:

https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_12/

starostlivosť a opatrovateľov. Opatrovateľské opatrenia zahŕňajú najmä podporné služby na zvládanie a organizáciu každodenného života v domácom prostredí, najmä:

1. pri zvládaní psychosociálnych problémov alebo hrozieb,
2. pri orientácii, štruktúrovaní dňa, komunikácii, udržiavaní sociálnych kontaktov a pri činnostiach v každodennom živote podľa potrieb, ako aj
3. prostredníctvom opatrení na kognitívnu aktiváciu.

Domáca opatrovateľská pomoc je určená pre osoby, ktoré nie sú schopné kompenzovať alebo vyrovnať sa nezávisle s telesnými, kognitívnymi alebo duševnými poruchami alebo záťažou a požiadavkami, ktoré sa viažu k ich zdravotnému stavu. Budúci príjemca pomoci musí preukázať potrebu dlhodobej starostlivosti alebo starostlivosti na predpokladané obdobie najmenej šiestich mesiacov, pri stanovenej potrebe 2. až 5. stupňa starostlivosti.

Administratívny postup

Žiadosť o domácu opatrovateľskú pomoc musí osoba adresovať na svoj zákonný alebo súkromný fond dlhodobej starostlivosti. V prípade nesplnenia kritéria potrebnej doby poistenia, je možné sa obrátiť na úrad sociálnej starostlivosti za účelom získania sociálnej dávky.

Fond poverí lekársku službu alebo nezávislých odborníkov preskúmaním poruchy samostatnosti alebo schopností žiadateľa, ako aj predpokladanej doby trvania potreby starostlivosti. Poistenec musí byť vyšetrený vo svojom obytnom priestore (§ 18a ods. 1 a 2 SGB XI).

Stupeň potreby starostlivosti sa určuje na základe bodového systému, ktorý zaraďuje osoby do 1. až 5. stupňa starostlivosti (§ 15 SGB XI), pričom osoby s 2. stupňom starostlivosti a vyššie majú nárok na dávky, ako sú príspevky alebo služby domácej a/alebo pobytovej starostlivosti. Čím vyšší je stupeň starostlivosti, tým vyšší je finančný príspevok poskytovaný na konkrétne služby, prípadne tým vyšší je príspevok vyplácaný priamo osobe odkázanej na starostlivosť.

Zhodnotenie úrovne sebestačnosti sa posudzuje v týchto oblastiach: pohyblivosť, kognitívne a komunikačné schopnosti, správanie a psychické problémy, starostlivosť o seba, samostatné zvládanie liečby, organizovanie každodenného života a sociálnych kontaktov. (§ 14 SGB XI)

Zodpovedný fond je povinný písomne informovať žiadateľa o svojom rozhodnutí o žiadosti najneskôr do 25 pracovných dní od jej doručenia. (§ 18 ods. 1 SGB XI)

Domácu opatrovateľskú pomoc poskytujú profesionálni opatrovatelia zamestnaní buď priamo vo fonde poistenia dlhodobej starostlivosti alebo v zariadení ambulantnej starostlivosti, s ktorým má fond uzatvorenú zmluvu o poskytovaní starostlivosti. Konkrétna forma pomoci by mala rešpektovať prania osoby, ktorá potrebuje opateru.

Domácu opatrovateľskú pomoc môžu poskytovať aj fyzické osoby, s ktorými má fond uzatvorenú zmluvu. Zmluva musí upravovať obsah, rozsah, kvalitu, zabezpečenie kvality, odmeňovanie a testovanie kvality a hospodárnosti dohodnutých služieb. V zmluve musí byť ďalej upravené, že opatrovateľ nesmie vstúpiť do pracovného pomeru s osobou, ktorej poskytuje túto pomoc. Nie je pritom dovolené uzatvárať na tento účel zmluvy s príbuznými opatrovaného alebo osobami, ktoré s ním žijú v jednej domácnosti. (§ 77 SGB XI)

Finančné krytie

V súlade s § 36 ods. 3 SGB XI, si príjemcovia domácej opatrovateľskej pomoci môžu vyskladať na mieru služby, ktoré potrebujú, v mesačnej sume až do celkovej hodnoty:

- 724 € pre 2. stupeň starostlivosti,
- 1 432 € pre 3. stupeň starostlivosti,
- 1 778 € pre 4. stupeň starostlivosti,
- 2 200 € pre 5. stupeň starostlivosti.

Iné opatrovateľské dávky

V súlade s § 37 SGB XI, ak si chce osoba so stupňom potreby starostlivosti 2 až 5 zabezpečiť potrebnú pomoc svojpomocne, môže požiadať o opatrovateľský príspevok (*Pflegegeld für selbst beschaffte Pflegehilfen*) za predpokladu, že skutočne použije príspevok na tento účel.

V tomto prípade môžu opatrovateľské služby a pomoc v domácnosti poskytnúť osobe aj jej príbuzní. Prijímateľ dávky musí v pravidelnom intervale využívať služby odborného poradenstva ohľadne domácej starostlivosti, ktorá zahŕňa praktické tipy, ako aj informácie o ďalších možnostiach podpory a kurzoch opatrovania pre príbuzných. Suma mesačného príspevku na dlhodobé opatrovanie sa líši na základe stupňa starostlivosti:

- 332 € pre 2. stupeň starostlivosti,
- 573 € pre 3. stupeň starostlivosti,
- 765 € pre 4. stupeň starostlivosti,
- 947 € pre 5. stupeň starostlivosti.

Prijímatelia pomoci sa môžu takisto rozhodnúť poberať pomernú časť dávky vo forme služby a druhú časť vo forme príspevku, ide o tzv. kombinovanú dávku (*Kombinationsleistung*, § 38 SGB XI). Týka sa to predovšetkým prípadov, keď sa príbuzní delia o poskytovanie starostlivosti so službami ambulantnej starostlivosti. Formát kombinovanej dávky má za cieľ odľahčiť opatrovateľov a zároveň umožniť príjemcom starostlivosti zostať čo najdlhšie vo svojich domovoch, udržiavať sociálne kontakty a naďalej zvládať svoj každodenný život čo najsamostatnejšie. V praxi sa výška peňažného príspevku zníži percentuálne o takú časť, ktorú si príjemca pomoci uplatní formou vecnej dávky, nastavenie pomeru medzi peňažným a vecným plnením je následne viazané po dobu 6 mesiacov.

Ak opatrovateľovi bráni v poskytovaní starostlivosti dovolenka, choroba alebo iné dôvody, preukázané náklady na nevyhnutnú náhradnú starostlivosť sa hradia z fondu poistenia dlhodobej starostlivosti, a to po dobu najviac šiestich týždňov v kalendárnom roku. Podmienkou je, aby sa opatrovateľ staral o osobu v domácom prostredí najmenej šesť mesiacov pred vznikom prvej pracovnej neschopnosti, resp. dovolenky a aby bola osoba vyžadujúca starostlivosť v tomto čase zaradená najmenej do 2. stupňa starostlivosti. Maximálny limit na úhradu týchto nákladov je uvedený v zákone v závislosti od vzťahu k opatrovateľovi, príp. iným okolnostiam (viac v § 39 SGB XI).

Osoby, ktorým sa poskytuje domáca starostlivosť, majú okrem toho nárok na odľahčovací príspevok (*Entlastungsbetrag*) až do výšky 125 EUR mesačne (§ 45b SGB XI), ktorého cieľom je odbremeniť opatrovateľov a podobne blízke osoby a podporiť nezávislosť a odhodlanie

opatrovaných pri organizovaní svojho každodenného života. Tento príspevok je účelovo viazaný na úhradu výdavkov, ktoré prijímateľovi pomoci vznikli v súvislosti s využívaním dennej alebo nočnej opatrovateľskej služby, krátkodobej opatrovateľskej služby, pomoci poskytovanej ambulantnými opatrovateľskými službami, ako aj podporných služieb pre každodenný život, na ktoré má nárok.

Pomoc pri starostlivosti (*Hilfe zur Pflege*) je dávka sociálnej pomoci, ktorá sa poskytuje, keď osoba, ktorá potrebuje starostlivosť, alebo jej príbuzní nie sú schopní sami pokryť náklady na potrebnú starostlivosť. Konkrétne dávky a požiadavky na opatrovateľskú pomoc sú uvedené v § 61 až 66a SGB XII.

2.7 Chorvátsko

Právny rámec domácej opatrovateľskej pomoci v Chorvátsku poskytuje *zákon o sociálnej starostlivosti z roku 2022*²² a *Vyhláška č. 110/2022*²³, ktorá definuje pravidlá pre poskytovanie sociálnych služieb.

V kontexte zvýšeného náporu a série útokov na regionálne Centrá sociálnej starostlivosti vstúpil v októbri 2022 do platnosti spomínaný zákon s cieľom skvalitnenia a zrýchlenia poskytovania sociálnej starostlivosti a dosiahnutia jednotného zaobchádzania pri jej poskytovaní v celej Chorvátskej republike²⁴. Na jeho základe boli k 1.1.2023 prenesené dovtedajšie kompetencie regionálnych Centier sociálnej starostlivosti na Inštitút sociálnej práce spadajúci priamo pod Ministerstvo práce, dôchodkového systému, rodiny a sociálnej politiky. Centrum pre rodinu prevzalo úlohy poradenskej a preventívnej práce (čl. 317 zákona).

V Chorvátsku zahŕňa charakteristiky „domácej opatrovateľskej služby“ služba domácej pomoci (*Pomoć u kući*, čl. 100 až 103 zákona) určená pre osoby, ktoré nie sú schopné uspokojovať svoje každodenné životné potreby samy alebo s pomocou rodiča, manžela alebo druha, životného partnera alebo dieťaťa.

Túto službu môžu využívať staršie osoby, ktoré podľa posúdenia Inštitútu potrebujú pomoc inej osoby alebo osoby, ktoré pre prechodnú alebo trvalú telesnú, duševnú, rozumovú alebo zmyslovú poruchu naliehavo potrebujú pomoc inej osoby. Zároveň musia spĺňať nasledovné kritériá majetkového a príjmového charakteru:

- nevlastniť majetok, ktorý by mohol poskytnúť prostriedky na uspokojenie každodenných životných potrieb, okrem bytu alebo domu, ktorý osoba využíva na bývanie a

²² Zákon o sociálnej starostlivosti z roku 2022. Dostupný (v chorvátčine) na:

<https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>

²³ Vyhláška Ministerstva práce, dôchodkového systému, rodiny a sociálnej politiky Chorvátskej republiky č. 110/2022: Pravidlá pre poskytovanie sociálnych služieb.

Dostupná (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=53743>

²⁴ Európske stredisko pre monitorovanie zdravotníckych systémov a politik: Reforma systému sociálneho zabezpečenia. Dostupné (v angličtine) na: <https://eurohealthobservatory.who.int/monitors/health-systems-monitor/updates/hspm/croatia-2022/reform-of-the-social-welfare-system>

- mať podpísanú zaopatrovaciu zmluvu (*Ugovor o doživotnom/dosmrtnom uzdržavanju*), okrem prípadu začatia konania o výpovedi, o určení neplatnosti alebo o zrušení zmluvy a
- mať priemerný mesačný príjem ako osamelá osoba alebo príjem na člena domácnosti za posledné tri mesiace pred začatím konania nižší ako 300 % základu²⁵ (t. j. 199,08 EUR).

Pozn.: Ak sa tento príjem pohybuje medzi 300 % až 400 % základu (t. j. do 265,44 EUR), prijímateľovi, ktorý spĺňa vyššie uvedené podmienky, sa poskytne 50 % z ceny služby domácej pomoci.

Služba domácej pomoci zahŕňa:

- organizovanie stravovania,
- vykonávanie domácich prác,
- udržiavanie osobnej hygieny,
- uspokojovanie iných každodenných potrieb.

Konkrétne úkony sú bližšie popísané vo Vyhláške (čl. 47 až 50).

Službu domácej pomoci môžu poskytovať domovy sociálnej starostlivosti a centrá domácej pomoci zriadené jednotkami miestnej a regionálnej samosprávy, t. j. mesto Záhreb alebo v prípade domova sociálnej starostlivosti aj priamo Chorvátskou republikou rozhodnutím ministerstva, ďalej náboženskou obcou, občianskym združením a inými domácimi a zahraničnými právnickými a fyzickými osobami za podmienok a spôsobom ustanoveným zákonom.

Službu domácej pomoci môžu poskytovať neverejní poskytovatelia služieb (napr. združenia, náboženská obec, právnické alebo fyzické osoby) aj priamo, na základe splnenia pravidiel pre poskytovanie sociálnych služieb upravených Vyhláškou.

Administratívny postup

Priznanie nároku na službu domácej pomoci posudzujú a schvaľujú regionálne kancelárie Inštitútu sociálnej práce, podľa príslušného miesta bydliska príjemcu, spravidla do 30 dní od podania žiadosti (čl. 132 ods. 3 zákona).

Finančné krytie

Dospelá osoba, ktorá využíva sociálnu službu na základe rozhodnutia alebo odporúčania, je povinná podieľať sa na úhrade ceny služby (čl. 120 zákona).

Iné opatrovateľské dávky

V Chorvátsku k 1.1.2024 zanikol príspevok na pomoc a opatrovanie a príspevok pre osoby so zdravotným postihnutím a nahradil ho inštitút inkluzívneho príspevku (*Inkluzivni dodatak*²⁶), ktorý slúži ako finančná kompenzácia pre osoby so zdravotným postihnutím na prekonanie rôznych

²⁵ Základ, z ktorého sa vypočítava výška ostatných dávok v systéme sociálnej starostlivosti Chorvátska, je 66,36 EUR.

²⁶ Definovaný v zákone o inkluzívnom príspevku č. 156/23. Dostupný (v chorvátčine) na:

<https://www.zakon.hr/z/3670/Zakon-o-inkluzivnom-dodatku>

prekážok, ktoré im môžu brániť v plnom a efektívnom zapojení do spoločnosti na rovnakom základe s ostatnými. Služba domácej pomoci sa môže výnimočne schváliť pre prijímateľa inkluzívneho príspevku v prípade osobitnej potreby, ktorú mu nemôžu zabezpečiť blízke osoby.

Rodičia, ktorí sa starajú o dieťa/deti s vývinovými poruchami alebo osobu so zdravotným postihnutím, majú nárok na príspevok pre rodiča opatrovateľa (*Status roditelja njegovatelja ili status njegovatelja*, čl. 61 až 69 zákona), t. j. kompenzáciu najmenej v sume 1000 % základu (663,61 EUR).

2.8 Estónsko

Právny základ sociálnej pomoci v Estónsku vychádza z *Ústavy*²⁷ (§ 27-28), *zákona o rodine*²⁸ (§ 96-100), *zákona o organizácii miestnej samosprávy*²⁹ (§ 6 ods. 1), *zákona o všeobecnej časti sociálneho zákonníka*³⁰ (§ 2 ods. 3 a § 5) a v neposlednom rade zo *zákona o sociálnej pomoci*³¹. V duchu týchto ustanovení spočíva primárna povinnosť postarať sa o svojich blízkych „na pleciach“ rodiny, v prípade potreby je táto povinnosť delegovaná na úroveň miestnej samosprávy.

Miestne samosprávy zastrešujú poskytovanie sociálnych služieb dlhodobej starostlivosti až na výnimku dlhodobej starostlivosti o ľudí s duševnými poruchami, ktorá spadá do kompetencie štátu.

Miestne úrady stanovujú postup poskytovania sociálnej pomoci, vrátane podmienok a náležitostí pri podávaní žiadosti o sociálne služby a dávky (§ 14 ods. 1 *zákona o sociálnej pomoci*), preto sa podmienky poskytnutia sociálnych služieb môžu lokálne odlišovať. Príslušné ministerstvo má však podľa ustanovenia zákona (napr. § 17 ods. 3 *zákona o sociálnej pomoci*) možnosť vyhláškou ustanoviť podrobné požiadavky na danú službu.

Služba domácej starostlivosti (*Koduteenus*, § 17 až 19 *zákona o sociálnej pomoci*) je zadefinovaná ako pomoc dospelým osobám pri úkonoch, ktoré z dôvodu zdravotného stavu, pracovnej nespôsobilosti alebo na základe prostredia, nedokážu vykonať alebo zabezpečiť si svojpomocne, ale ktoré sú potrebné na bývanie v domácych podmienkach. Podľa zákona môže zahŕňať činnosti ako kúrenie, varenie, upratovanie, pranie, nákup potravín a domácych potrieb a sprevádzanie opatrovanej osoby mimo domu. Jej cieľom je zabezpečiť samostatné a bezpečné fungovanie dospelej osoby vo svojej domácnosti a udržanie, príp. zlepšenie kvality jej života. Konkrétny

²⁷ Ústava Estónskej republiky (RT I, 15.05.2015, 2). Dostupná (v angličtine) na:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/521052015001/consolide/current>

²⁸ Zákon o rodine (RT I 2009, 60, 395). Dostupný (v angličtine) na:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/530102013016/consolide/current>

²⁹ Zákon o organizácii miestnej samosprávy (RT I, 30.06.2023, 28). Dostupný (v angličtine) na:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/501072023003/consolide/current>

³⁰ Zákon o všeobecnej časti sociálneho zákonníka (RT I, 14.12.2023, 12). Dostupný (v angličtine) na:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/517012024006/consolide/current>

³¹ Zákon o sociálnej starostlivosti (RT I, 14.12.2023, 3). Dostupný (v angličtine) na:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/522032019017/consolide/current>

zoznam poskytovaných úkonov si definuje každá samospráva samostatne (pozri príklad mesta Tallinn³²).

Poskytovateľom služby môže byť buď priamo miestna samospráva alebo oprávnená osoba (mimovládne organizácie, súkromný sektor). Službu domácej starostlivosti nesmie priamo poskytovať osoba, ktorej záznam v registri trestov za úmyselný trestný čin by mohol viesť k ohrozeniu života, zdravia a majetku opatrovaného (§ 19 zákona o sociálnej pomoci).

Administratívny postup a finančné krytie

Konkrétny administratívny postup podávania žiadosti a jej posudzovania si definuje miestna samospráva. Žiadateľ sa musí obrátiť na oddelenie sociálnej starostlivosti okresu podľa miesta bydliska. V meste Tallinn zisťuje potrebu služby odborný pracovník odboru sociálnej starostlivosti prostredníctvom domácej návštevy.

Potrebný rozsah osobnej asistencie, ako aj výška úhrady za danú službu, sú posudzované individuálne. Pri stanovení výšky spoluúčasti sa berú do úvahy finančné možnosti osoby a jej rodiny (§ 16 zákona o sociálnej pomoci). Konkrétnu výšku spoluúčasti si nastavuje každá samospráva samostatne. Podmienky poskytovania služby sú následne spísané vo forme zmluvy (§ 18 ods. 2 zákona o sociálnej pomoci).

Iné opatrovateľské dávky

Sociálna pomoc je v Estónsku poskytovaná prioritne vo forme služieb. Miestne samosprávy však majú možnosť finančne prispievať osobám, ktoré potrebujú opateru. Suma príspevku sa väčšinou odvíja od nákladov na službu a výšku spoluúčasti prijímateľa pomoci. Samosprávy sa taktiež môžu uznieť na zavedení príspevku pre „neformálnych“ opatrovateľov na základe svojich vlastných kritérií a finančných možností obce.

---

³² Webstránka mesta Tallinn: Domáca starostlivosť. Dostupné (v angličtine) na:

<https://www.tallinn.ee/en/services/home-care-service>

Záver

Rodina plní v európskom priestore stále primárnu úlohu v starostlivosti o svojich blízkych, čo odráža aj legislatíva jednotlivých štátov. Táto kompetencia je prostredníctvom domácej opatrovateľskej služby delegovaná na lokálnu úroveň väčšinou do rúk miestnych samospráv.

Estónsko je príkladom štátu, kde je miestna samospráva nielen zodpovedná za poskytovanie tejto sociálnej služby, ale jej úloha je prítomná aj pri definovaní jednotlivých aspektov služby, ako je rozsah úkonov, stanovenie pravidiel jej poskytovania a výšky úhrady. Takáto úprava jej umožňuje veľkú flexibilitu pri nastavovaní služby na potreby lokálnych obyvateľov, znížený objem byrokracie, ale zároveň aj vyššie nároky na výkon danej samosprávy.

Chorvátsko stojí na opačnom póle, keď posledná reforma sociálneho systému z októbra 2022 viedla k centralizácii poskytovania tejto služby na základe potreby urýchlenia a zefektívnenia administratívneho procesu poskytovania služby, ako aj potreby jednotných pravidiel na celom území štátu.

Nemecko sa svojím systémom dlhodobej starostlivosti vymyká modelu poskytovania domácej opatrovateľskej služby po osi „štát-miestna samospráva“, kde inštitúcia Fondu dlhodobej starostlivosti preberá na seba rolu prvého kontaktu so žiadateľom pomoci, ako aj jej zabezpečenie. Nemecko je takisto špecifické dvojúrovňovým zastrešením domácej opatrovateľskej služby, a to prostredníctvom spomenutého systému dlhodobej starostlivosti a systému sociálnej pomoci. Prostredníctvom toho druhého by sa malo zabezpečiť, aby „sitom“ neprepadli žiadni žiadatelia o pomoc, ak ju skutočne potrebujú.

Slovensko svojou právnou úpravou nevykazuje výraznú mieru odlišnosti voči ostatným štátom EÚ, ktoré sú predmetom tejto štúdie. Zároveň však možno konštatovať, že kombinácia jednotlivých aspektov, ako je definovanie pravidiel na štátnej úrovni a zodpovednosť za ich vykonávanie na miestnej úrovni, viackrokový administratívny proces posudzovania žiadostí či nemožnosť kombinovať službu s inou peňažnou dávkou, prispieva k menšej flexibilitate poskytovanej služby vo vzťahu k potrebám opatrovaných v porovnaní s inými štátmi.

Zdroje

1. ECPRD požiadavky č. 3513, 3615, 3951, 4297. Dostupné po prihlásení (v angličtine) na: <https://ecprd.secure.europarl.europa.eu/ecprd/private/request-list>
2. Európske stredisko pre monitorovanie zdravotníckych systémov a politík: Reforma systému sociálneho zabezpečenia. Dostupné (v angličtine) na: <https://eurohealthobservatory.who.int/monitors/health-systems-monitor/updates/hspm/croatia-2022/reform-of-the-social-welfare-system>
3. K NR SR, Parlamentný inštitút. Ďurinová, P.: *Poskytovanie sociálnych služieb pre seniorov v domácom prostredí*. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=468912>
4. Spoločný informačný systém o sociálnej ochrane v EÚ (Mutual Information System on Social Protection in the European Union – MISSOC). Dostupné (v angličtine) na: <https://www.missoc.org/missoc-database/comparative-tables/>

Slovensko

5. Zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách. Dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/448/>
6. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR: Domáca opatrovateľská služba (FAQ). Dostupné na: <https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/faq/domaca-opatrovatelska-sluzba.pdf>

Česko

7. Zákon č. 108/2006 Sb. o sociálnych službách. Dostupný (v češtine) na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>
8. Vyhláška č. 505/2006 Sb. Dostupná (v češtine) na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-505>

Maďarsko

9. Zákon III. z roku 1993 o sociálnej správe a sociálnych dávkach. Dostupný (v maďarčine) na: <https://njt.hu/jogszabaly/1993-3-00-00>
10. Vyhláška Ministerstva sociálnych vecí a rodiny Maďarskej republiky č. 1/2000 (I. 7.) o odborných úlohách a podmienkach činnosti sociálnych zariadení poskytujúcich osobnú starostlivosť. Dostupná (v maďarčine) na: <https://njt.hu/jogszabaly/2000-1-20-85>
11. Vyhláška Ministerstva sociálnych vecí a rodiny Maďarskej republiky č. 36/2007 (XII. 22.) o podrobných pravidlách zisťovania a overovania potreby starostlivosti a sociálnej núdze podľa zdravotného stavu. Dostupná (v maďarčine) na: <https://njt.hu/jogszabaly/2007-36-20-1X>

Poľsko

12. Zákon o sociálnej pomoci z 12. marca 2004 (*Ustawa o pomocy społecznej* Dz.U. 2004 nr 64 poz. 593). Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040640593>

13. Zákon o dôchodkoch z fondu sociálneho poistenia (*Ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych Dz.U. 1998 nr 162 poz. 1118*). Dostupný (v poľštine) na: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu19981621118>

Rakúsko

14. Dohoda 15a B-VG o spoločných opatreniach spolkovej a krajinskej vlády pre ľudí, ktorí potrebujú starostlivosť, Dolné Rakúsko. Dostupná (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=LrNO&Gesetzesnummer=20000957>
15. Federálny zákon o príspevku na starostlivosť (*Bundespflegegeldgesetz, BPGG*). Dostupný (v nemčine) na: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008859>
16. Spolkové ministerstvo sociálnych vecí, zdravotníctva, starostlivosti a ochrany spotrebiteľa Rakúskej republiky: 24-hodinová starostlivosť doma (Prehľad), s. 7. Dostupné (v nemčine) na: <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=175>

Nemecko

17. Kniha XI Sociálneho zákonníka (*Sozialgesetzbuch XI*). Dostupná (v nemčine) na: https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_11/
18. Kniha XII Sociálneho zákonníka (*Sozialgesetzbuch XII*). Dostupná (v nemčine) na: https://www.gesetze-im-internet.de/sgb_12/

Chorvátsko

19. Zákon o sociálnej starostlivosti z roku 2022. Dostupný (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/z/222/Zakon-o-socijalnoj-skrbi>
20. Vyhláška Ministerstva práce, dôchodkového systému, rodiny a sociálnej politiky Chorvátskej republiky č. 110/2022: Pravidlá pre poskytovanie sociálnych služieb. Dostupná (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/cms.htm?id=53743>
21. Zákon o inkluzívnom príspevku č. 156/23. Dostupný (v chorvátčine) na: <https://www.zakon.hr/z/3670/Zakon-o-inkluzivnom-dodatku>

Estónsko

22. Ústava Estónskej republiky (RT I, 15.05.2015, 2). Dostupná (v angličtine) na: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/521052015001/consolide/current>
23. Zákon o rodine (RT I 2009, 60, 395). Dostupný (v angličtine) na: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/530102013016/consolide/current>
24. Zákon o organizácii miestnej samosprávy (RT I, 30.06.2023, 28). Dostupný (v angličtine) na: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/501072023003/consolide/current>
25. Zákon o všeobecnej časti sociálneho zákonníka (RT I, 14.12.2023, 12). Dostupný (v angličtine) na: <https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/517012024006/consolide/current>

26. Zákon o sociálnej starostlivosti (RT I, 14.12.2023, 3). Dostupný (v angličtine) na:
<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/ee/522032019017/consolide/current>
27. Webstránka mesta Tallinn: Domáca starostlivosť. Dostupné (v angličtine) na:
<https://www.tallinn.ee/en/services/home-care-service>

Všetky zdroje sú aktuálne k dňu zverejnenia materiálu.

Konverzný kurz bol prepočítaný na základe menovej kalkulačky NBS k 26.2.2024.

Všetky iniciatívne materiály PI nájdete na:
[https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/
materialy/pm](https://www.nrsr.sk/web/?sid=nrsr/kancelaria/pi/oa/materialy/pm)

Parlamentný inštitút
Kancelária Národnej rady Slovenskej republiky
pi@nrsr.sk
www.nrsr.sk

